

Zamanla ilişkimizin öyküsü

KAAN EGEMEN

Ölüm-yaşam diyalektiğini düşünmeye başladığımızdan beri zaman en önemli sorunlarımızdan biri hâline geldi. Bugün, zamanı yaşamak yerine son derece pragmatik ve bir o kadar da maddi bir ilişki içerisindeyiz onunla. Kavramayı pas geçip zamanı kullanmaya uğraşyoruz. Başarılı mıyız, orası tartışmalı.

Zamanı kavramak demek, onu yalnızca ölçmek ya da kullanmaya çalışmak anlamına gelmiyor. Zamanı kavramak, onu yaşamak; daha doğrusu değerini bilmek; acele etmemek demek.

Bunlar, tam da John Berger'i ve Selçuk Demirel'i anlatıyor aslında. İkili, bir kez daha ortak bir çalışmayla karşımızda: Saat Kaç?, Berger'in ve Demirel'in zamanın peşinden koşmak yerine onu anlamaya çalıştığı; eski metinlerle taze çizimlerin buluştuğu, yazının çizgiyi, çizginin de yazıyı etkilediği bir çalışma.

Aceleciliğin aksi yönünde

Berger ve Demirel, Saat Kaç? kitabı için 2016'da kavilleşiyor. Berger'in 2017 başındaki ölümünün ardından, çalışmanın yayına hazırlanması işini üstlenen Marina Nadotti, yazarın daha önce okurla buluşmuş kitaplarından seçtiği pasajlar, Demirel'in çizgileriyle yayımlanıyor.

Yazı ve çizginin uyumu, insanın geçmişten bugüne zamanla kurduğu ilişkiyi ortaya koyarken hayatımıza gitgide daha fazla hâkim olan veya bizim ilahlaştırdığımız hız ve keşmekeş içinde duraklamamızı sağlayan eleştirel ve ironik bir bakış sunuyor.

"Tam o anda bir karşı çıkış yapılır, küçük bir zafer kazanılmıştır; o an, bütün anlar gibi geçse de belli bir silinmezlik kazanmıştır, geçicidir ama gene de bir yere nakşedilmiştir" diyor Berger'in yanı başında, zamanı zapt ettiği yanlışına kapılmış insanı çizen Demirel beliriyor.

Kadrana hapsolan, özgürlüğü hızda arayan, varlığını büyük ve sürekli tekrarlanan bir aceleciliğe armağan edip hayatın anlamını burada yakala-

Selçuk Demirel

John Berger

John Berger - Selçuk Demirel ikilisinden gelen 'Saat Kaç?' adlı kitaptaki ironik metin ve çizgiler, yaşamda insanın zamanla kurduğu ilişkinin nereden nereye geldiğini ve nereye doğru gittiğini yansıtıyor

yabileceğini düşünen insanın, kendisine açıklamaktan çekindiği tarihsel hayal kırıklığına atıf yapıyor Berger ve Demirel.

Bugünlerde yavaş yaşamı özendiren kimi girişimler mevcut. Bunun en başta gelen nedeni, zamanla ilişkimizin kontrolden çıkması. Daha doğrusu zamanı yaşamamanın değerinin kavranması. Berger ve Demirel, sözle ve çizgiyle bunun önemini anlatıyor. Peki, nedir zamanı yaşamak? Kapsamlı bir tanımı bulunmasa da olayların ayırdı-

na varmak; andan kopmadan, geçmişti atlamayıp geleceğe dair öngörülerini cepte tutmaktır en kısa açıklamayla. Berger'in deyişiyle insanın icat ettiği 'dış zaman' ile yaşam arasındaki ilinti, biraz da buna denk geliyor. Salyangozun ağır aksaklığı ya da tavşanın hızını ölçebilmeyi sağlayan tam da bu işte. Demirel'in çizgilerindeki paramparça olmuş veya içi boşalmış zaman ise 'dış zaman'ı icat eden insanın, hayatın neresinde durduğunu gösteren birer simge.

SAAT KAÇ?

John Berger - Selçuk Demirel
Hazırlayan: Marina Nadotti
YKY 2018

Ironik metin ve çizgiler

Zaman üzerine yazıp çizmek, en az onun kadar çılgınca bir iş. Öte yandan akıp giden hayata bir parça dışarıdan bakarak eleştirel gözlük takabilmeyi sağlıyor. Berger bunu şöyle anlatmış: "Biz çizerler, gözlemediğimiz bir şeyi başkalarının da görmesini sağlamakla kalmayıp nereye varacağını kestirmenin mümkün olmadığı, görünmez bir şeye de refakat ederiz aynı zamanda."

Zaman üzerine düşünüp bir şeyler karalamak, soyut ile somut olanın sınırlarında gezinmek demek. Demirel'in çizgileri, zaman bağlamındaki sözlerin anlamını derinleştirirken başka anlamlar da yaratıyor. Özellikle de kapitalizmin 'uyanık kal', 'çalış' ve 'kendine ait olan vakti de işe ayır' gibi örtük ve açık buyrukları karşısında bocalayan insanın, yaşamı nasıl algıladığı ve zamanı nasıl harcadığını ortaya koyuyor bu çizimler.

Berger ve Demirel, yazdıklarıyla ve çizdikleriyle, insanın zamanla kurduğu ilişkiye dair hikâyeler oluşturmuş. Bugün son derece hızlı ve hoyrat akan, bizim onu o hâle getirdiğimiz yaşamda, ikilinin anlattıkları hem bir mola hem de durumumuza ayna tutuyor. Saat Kaç? kitabındaki ironik metin ve çizgiler, insanın zamanla kurduğu ilişkinin nereden nereye geldiğini ve nereye doğru gittiğini de yansıtıyor.